

Bryssel 10.4.2019
COM(2019) 195 final

ANNEX 6

LIITE

asiakirjaan

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN KESKUSPANKILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE
JA EUROOPAN INVESTOINTIPANKILLE**

**Unionin koordinoitu lähestymistapa Yhdistyneen kuningaskunnan sopimuksettoman
eron vaikutusten lieventämiseen**

Tietosuoja:

**Koordinoitu lähestymistapa Yhdistyneen kuningaskunnan sopimuksettoman eron
toteutuessa**

1. JOHDANTO

Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 29. maaliskuuta 2017 aikovansa erota unionista. Komissio katsoo edelleen, että Yhdistyneen kuningaskunnan hallittu ero unionista sen erosopimuksen perusteella, jonka Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on hyväksynyt ja jonka Eurooppa-neuvosto (50 artikla) vahvisti 25. marraskuuta 2018, on paras vaihtoehto. Komissio keskittyy edelleen tähän tavoitteeseen. On kuitenkin todettava, että kaksi päivää ennen Eurooppa-neuvoston¹ pidentämää määräaika, joka on 12. huhtikuuta 2019, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitsemattoman eron todennäköisyys on lisääntynyt merkittävästi.

2. TIETOJEN SIIRROT YHDISTYNEESEEN KUNINGASKUNTAAN SOPIMUKSETTOMAN ERON TAPAUKSESSA

Unionilla on kattavat säännöt, joilla säännellään henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin. Ne muodostavat perustan silloin, kun siirretään henkilötietoja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sopimuksettoman eron jälkeen. Sääntöihin sisältyvät erityisesti yleinen tietosuoja-asetus² ja lainvalvontatarkoituksessa käsiteltävien henkilötietojen suojasta annettu direktiivi³. Tässä asiakirjassa käsitellään ensisijaisesti yleiseen tietosuoja-asetukseen perustuvia välineitä.

Kuten komissio totesi Yhdistyneen kuningaskunnan eroon valmistautumisesta 13. marraskuuta 2018 antamassaan tiedonannossa, nykyiset tietojenvaihdon välineet riittävät kattamaan välittömät tiedonsiirtotarpeet Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sopimuksettoman eron tapauksessa. Näitä välineitä käytetään jo tietojen siirroissa kaikkiin unionin ulkopuolisiin maihin lukuun ottamatta kolmeatoista kolmatta maata tai aluetta⁴, joiden osalta on annettu tietosuojan riittävyttä (osittain) koskevat päätökset. Tämän perusteella komissio ei ole toteuttanut tällä alalla varautumistoimenpiteitä, eikä se aio tässä vaiheessa tehdä tietosuojan riittävyttä koskevaa päätöstä Yhdistyneen kuningaskunnan osalta.

Yleisen tietosuoja-asetuksen V luvun säännöksiin sisältyy useita erilaisia keinoja, joita voidaan soveltaa siirrettäessä tietoja yksityisille yhteisöille ja viranomaisille kolmansissa maissa. Niihin kuuluvat muun muassa seuraavat:

¹ Eurooppa-neuvoston päätös 2019/476, tehty yhteisymmärryksessä Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2019, SEU 50 artiklan 3 kohdan mukaisen määräajan pidentämisestä, EUVL L 80I, 22.3.2019, s. 1.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus), EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta, EUVL L 119, 4.5.2016, s. 89.

⁴ Nämä maat ja alueet ovat Andorra, Argentiina, Kanada (vain kaupan alan organisaatioiden osalta), Färösaaret, Guernsey, Israel, Mansaari, Japani, Jersey, Uusi-Seelanti, Sveitsi, Uruguay ja Yhdysvallat (koskee vain Privacy Shield -järjestelyä).

- **Vakiosopimuslausekkeet:** Komissio on hyväksynyt kolme vakiosopimuslausekkeiden sarjaa, joita liike-elämän toimijat voivat suoraan soveltaa siirtäessään tietoja kolmansiin maihin. Nämä vakiosopimuslausekkeet ovat saatavilla komission verkkosivuilla⁵.
- **Yritystä sitovat säännöt:** Toimivaltaisen tietosuojaviranomaisen hyväksymiä oikeudellisesti sitovia tietosuojasääntöjä voidaan soveltaa yritysryhmän sisällä.
- **Käytännösäännöt ja sertifiointimekanismit:** Nämä välineet voivat tarjota asianmukaiset suojatoimet henkilötietojen siirroille, mikäli niihin sisältyy kolmannessa maassa toimivan organisaation antamia sitovia ja täytöntöönpanokelpoisia sitoumuksia, jotka koskevat muun muassa yksilöiden oikeuksia.
- **Poikkeuksilla** tarkoitetaan siirtojen laillisia perusteita, kuten suostumusta, sopimuksen toteuttamista, oikeusvaateiden esittämistä tai yleistä etua koskevia tärkeitä syitä (ks. jäljempänä oleva 3 kohta, jossa poikkeuksia käsitellään tarkemmin).

Lisätietoa löytyy brexitiin valmistautumista tietosuojan alalla koskevasta ilmoituksesta⁶ sekä Euroopan tietosuojaneuvoston tiedotteesta, joka koskee yleisen tietosuojasetuksen mukaisia tietojen siirtoja sopimuksettoman eron tapauksessa⁷.

3. KÄYTÄNNÖN TOIMET, JOTKA EU:HUN SJOITTAUTUNEIDEN TIETOJEN VIEJIEN (YRITYSTEN JA VIRANOMAISTEN) ON TOTEUTETTAVA VARMISTAAKSEEN JATKOSSA EU:N SÄÄNTÖJEN NOUDATTAMISEN

Tietojen viejien olisi hyödynnettävä asianmukaisiksi katsomiaan välineitä silloin, kun ne tekevät yksittäisiä tietojen siirtoja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Ennen tietojen siirtämistä Yhdistyneeseen kuningaskuntaan niiden olisi

1. tunnistettava, mihin käsittelytoimiin sisältyy henkilötietojen siirtoa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan;
2. määritettävä tilanteen kannalta asianmukainen tietojen siirron väline;
3. varmistettava, että valittu tietojen siirron väline on käyttövalmis eroamispäivänä;
4. mainittava sisäisissä asiakirjoissa, että tiedot siirretään Yhdistyneeseen kuningaskuntaan; ja
5. tarvittaessa päivitettävä tietosuojaselostetta vastaavasti, jotta ihmiset saavat tiedon asiasta.

Tietojen siirtäminen poikkeusten nojalla

⁵ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/data-transfers-outside-eu/model-contracts-transfer-personal-data-third-countries_fi

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/data_protection_fi.pdf

⁷ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/other/information-note-data-transfers-under-gdpr-event-no-deal-brexite_fi

Silloin kun tietoja siirretään Yhdistyneeseen kuningaskuntaan poikkeusten⁸ nojalla, rekisterinpitäjien olisi oltava tietoisia siitä, että nämä poikkeukset ovat erikoistapauksia, joissa ei sovelleta asianmukaisten suojatoimien toteuttamista koskevaa yleistä sääntöä. Sen takia niitä on tulkittava suppeasti, ja ne koskevat lähinnä satunnaisia ja kertaluonteisia tietojenkäsittelytoimia.

Näihin poikkeuksiin kuuluvat muun muassa seuraavat tilanteet:

- henkilö on antanut nimenomaisen suostumuksen ehdotettuun tietojen siirtoon saatuaan kaikki tarvittavat tiedot siirtoon liittyvistä riskeistä;
- tietojen siirto on tarpeen, jotta henkilön ja rekisterinpitäjän välinen sopimus voidaan tehdä tai toteuttaa tai sen takia, että sopimus on tehty yksilön edun vuoksi;
- tietojen siirto on tarpeen yleistä etua koskevien tärkeiden syiden vuoksi: tällaisten syiden takia tehtäviä tietojen siirtoja ovat esimerkiksi kansainväliset tietojenvaihdot sosiaaliturvasta vastaavien yksiköiden välillä⁹;
- tietojen siirto on tarpeen organisaation pakottavien ja oikeutettujen etujen takia silloin kun nämä edut ovat henkilön etuja tärkeämmät. Organisaation on tätä poikkeusta soveltaessaan toteutettava asianmukaiset suojatoimet henkilötietojen suojelun osalta.

Lisäohjeita ja selityksiä poikkeuksista ja niiden soveltamisesta on Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoissa, jotka koskevat yleisen tietosuoja-asetuksen 49 artiklan mukaisia poikkeuksia¹⁰.

Yksinomaan viranomaisten ja julkisten elinten käytettävissä olevat välineet

Jäsenvaltioiden viranomaiset voivat lisäksi soveltaa muita kuin oikeudellisesti sitovia hallinnollisia järjestelyjä, kuten yhteisymmärryspöytäkirjoja¹¹. Tällaisiin hallinnollisiin järjestelyihin on saatava toimivaltaisen kansallisen tietosuojaviranomaisen lupa, ja sitä ennen on pyydettävä lausunto Euroopan tietosuojaneuvostolta.

Lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin mukaan rikosoikeuden täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset (esim. poliisi, syyttäjä), voivat siirtää henkilötietoja Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisille, jos ne katsovat, että käytössä on asianmukaiset tietosuojaa koskevat tietosuojatoimet.¹² Europol-asetukseen¹³ ja matkustajarekisteritietoja koskevaan direktiiviin¹⁴ sisältyy erityisiä

⁸ Yleisen tietosuoja-asetuksen 49 artiklan nojalla.

⁹ Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 112 kappale.

¹⁰ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/nasoki/guidelines-22018-derogations-article-49-under-regulation-2016679_fi

¹¹ Yleisen tietosuoja-asetuksen 46 artiklan 3 kohdan b alakohta. Tuore esimerkki tällaisesta hallinnollisesta järjestelystä, josta Euroopan tietosuojaneuvosto on antanut myönteisen lausunnon, koskee henkilötietojen siirtämistä Euroopan talousalueen (ETA) finanssivalvontaviranomaisten ja ETA:n ulkopuolisten finanssivalvontaviranomaisten välillä. Järjestelyä koskeva asiakirja on saatavilla Euroopan tietosuojaneuvoston verkkosivuilla: https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/other/draft-administrative-arrangement-transfer-personal-data-between_fi

¹² Direktiivin (EU) 2016/680 37 artiklan 1 kohdan b alakohta.

¹³ Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) 11 päivänä toukokuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/794 25 artikla, EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53.

säännöksiä, jotka koskevat Europolin ja jäsenvaltioiden vastuuviranomaisten tekemiä henkilötietojen siirtoja kolmansien maiden viranomaisille.

Kaupallisten toimijoiden tekemät tietojen siirrot Yhdistyneeseen kuningaskuntaan

Liike-elämän toimijoiden sekä jäsenvaltioissa että Yhdistyneessä kuningaskunnassa olisi tunnettava hyvin välineet, joita yksityiset yritykset voivat hyödyntää siirtäessään tietoja kolmansiin maihin, sillä näitä välineitä käytetään jo nyt henkilötietojen siirroissa kolmansiin maihin. Tietoa tällaisista välineistä on myös annettu sidosryhmille hiljattain uuden tietosuojalainsäädännön voimaantulon yhteydessä toukokuussa 2018. Jäsenvaltioita kannustetaan kuitenkin varmistamaan, että näistä välineistä tiedotetaan myös sellaisille yrityksille, jotka eivät ole perehtyneet tietojen siirtämiseen kolmansiin maihin, kuten pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka ovat aiemmin toimineet pelkästään jäsenvaltioiden kanssa.

Jatkuva tuki jäsenvaltioille

Komissio ja erityisesti oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosasto tekee yhteistyötä asianomaisten osapuolten ja tietosuojaviranomaisten kanssa varmistaakseen, että yleisen tietosuoja-asetuksen tarjoamia välineitä hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla. Komissio on myös valmis tukemaan jäsenvaltioita käytettävissä olevien välineiden soveltamisessa. Komissio on lisäksi perustanut yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen tueksi asiantuntijaryhmän, joka koostuu teollisuuden, kansalaisyhteiskunnan ja tiedemaailman sidosryhmien edustajista. Asianomaiset osapuolet voivat myös kääntyä oman jäsenvaltionsa tietosuojaviranomaisten puoleen saadakseen lisätietoa välineistä, joita tietojen siirrossa voidaan hyödyntää.

4. LISÄTIETOJA

Seuraavilla komission verkkosivuilla on viranomaisille ja sidosryhmille lisätietoja vaikutuksista, joita Yhdistyneen kuningaskunnan hallitsemattomalla erolla olisi tietosuojan alalla:

https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notice_fi

¹⁴ Matkustajarekisteritietojen (PNR) käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden ennalta estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia varten 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/681 11 artikla, EUVL L 119, 4.5.2016, s. 132.